

V vel.oltarju M. z detetom na levisi s polmesecem z obrazom pod nogami. Težko jo je presoditi iz daljave, vendar utegne biti vsaj iz 16.stol. Na sev. steni v ladji je druga Madona istega tipa brez obraza na mesecu. Dobro delo konca 16.stol., mogoče že 17.stol.

Stele, CXX, 23.9.1945, str. 37.

Prvotna cerkev iz 111587 o čemer govori listina sekauskega nadškofa (str. 295).

Od prvotne stavbe je še ohranjen prezbiterij, ki je tristrano zaključen in obdan od opornikov. Stara okna prezbiterija pa so deloma predelana, deloma prezidana. Samo pri enem oknu je še vidno krogovičje, čepra je zazidano. Prostrana ladja je iz poznejšega časa. Prezbitერიj kot tudi ladja izgleda, da sta prvotno imela lesen, raven strop. Njih sedanji oboki so iz 1.1757. Poleg gl.oltarja Naše lj.gospe, sta še dva str. oltarja - sv. Florijana in sv. Roka, oba iz prejšnjega stoletja.

Ta cerkev je bila nekoč zelo obiskovana božja pot. Majhni zvon je iz 1.1591 in ima sledeči napis: "Aus dem Feuer bin ich geflossen Marius Neulicher hat mich gegossen 1591." L.1785 je bila c. zaprta.

Ign.Orožen: Das Bisthum und die Diözese Lavant, 1.1875, str.294 -297

FRAUSTAUDEN

Zupnija, posvečena MB. Božja pot.

Pravilno orientirana cerkev stoji v ravnini, ob zahodnem robu naselja.

Viri in literatura: Ignacij Orožen; Bistum und Diözese Lavant I., Maribor 1875.

Karakteristika: Cerkev sestavljajo: prizmatičen zvonik, pravokotna ladja, nižji in ožji, 3/8 zaključena prezbiterij in na jugu prizidana pritlična kapela, zakristija. Strehe opečne, zvonikova ossemstrano piramidasta, vlomljena, pločevinasta. Cerkev je običajnega tipa in razen zvonika povprečnega videza. Obdaja jo obzidano pokopališče z južnim in zahodnim vhomom. Oba sta baročna, imata členjena ppk portala z ppk čeloma in ob strani ppk niši. Ob levi strani južnega portala stoji preprosta zidana prižnica.

Zunanjščina: Zvonik je tipična italijanska renesančna gradnja. Ima lizenasto poudarjene kamenite vogale, obteka jo pa ga tri močni paličasti zidci. Talni zidec je pristrešen, kamenit; fabion pa je raven, profiliran. V zvonico vodijo tri členjeni, ppk, rustika portali v pp ki okvitih, pri čemer ima zahodni portal bogatejšo členitev in ppk nišo z lesenim, postbaročnim kipom sedeče MB iz 1. polovice 19. stoletja. V drugi etaži sledi členjene, rustika, ppk line, enako tretji, v zvonovi pa so končno enako oblikovane bifore, ki so tudi v vzhodni steni nad nadstrešnim slemenom. Zvonico pokriva križni obok KE, Glavni portal je renesančen, členjen, ppk, v pp okviru. Pendativa izpolnjujeta renesančni rozeti. Ob portalu stojita dva kropilnika na stožčastih stebrih, katerega desnega krasi akant in angelske glavice. Ta je originalen, medtem ko je levi le prirèjen po ngema in mlajši.

Ladja ima le konkaven napušč ter v južni steni preprost, rahlo posnet ppk portal in veliko baročno, razgibano okno, kakršnega ima tudi njena severna stena. Presbiterij obteka pristrešen talni zidec in obstopa pet opornikov, sestavljenih iz klesancev, z dvema stopnjama in pultasto streho. Členjeni fabion je baročen. Od oken je vzhodno zazidano, obe v poševnicah pa sta kameniti, ppk ter imata eno še ohranjeno, sorazmerno preprosto krogovičje.

Pp okno v severni steni s pravokotno mrežo je baročno. Zakristija ob presbiteriju je bp.

Notranjščina: Tlak je cementen, zidana empore počiva na dveh masivnih stebrih in dveh križnih obokih, desnega pa zavzema stopnišče. Njena fasada je preprosta. Vso ladjo pokriva potlačena kupola, počivajoča na štirih obstenskih lokih. Slavolok je členjen, ppk. Presbiterij pokriva banja s sedmimi križnimi sosvodnicami. Robovi so grebenasti in speljani v gotski tradiciji. V zakristijo vodi pp portal s profilirano gredo. Zakristijo pokriva križni obok. Vsa notranjščina je sivo popleskana in potrebna obnove.

Oprava: Glavni oltar sestoji iz prizmatične menze, ki ima zadaj napis: H S 1592 / R E 1846 / M. S. P.; baldahinastega tabernakljaslega nastavka iz druge polovice 19. stoletja, in obstenskega nastavka iz Hoč. Ta ima predelo, dva para stebrov (en par je kaneliran) in dva kosa ogredja, povezana z lokom. V sredini je pps niši poznogotski kip MB iz sredine 16. stoletja. Kip je lesen, izdolben in 130cm visok. Stojéča Madona drži dete in rob plašča v levici ter žezlo v desnici. Otrok drži v desnici grahatno jabolko, v levici pa je mogoče držal žezlo. Na glavi ima novejšo krono. Tip obraza je podobn govati, z zadnjimi utrinki gotike. Lasje so gladko počesani nazaj in porezani. Ušesa so na novo izrezana. Marija je imela nekoč morda baretó. Na desni strani valovi deloma porezani koder las preko plašča do komolca, na levi pa lasje padajo na ramena. Obležena je v visoko prepasano suktnjo, ima podarjene prsi, suktnja pa je ostanek tkzv. lutrovskega ovratnika. Pas je zavozlan. Čez suktnjo je moderc s četverokotnim izrezom, spodaj se suktnja guba že podobno kot v 17. stoletju. Zanimiv je še na uho spominjajoči motiv nad levim čevljem. MB je ogrnjena v plašč, ki se pod levico spleta z desnim robom, kar vzbuja vtis negotovosti. Pod desnim komolcem so značilne lackerjevske črevaste gube in na kazni levi strani spodaj še dovolj razločno uho. Delo kaže močan vpliv Andreja LACKNERJA: tip obraza, debelušno dete, razporek plašča. Marija stoji na obrazni luni. Delo je za svoj čas zelo značilno in zanimivo. Ob strani sta kipa Joshima in Ane, na ogredju pa Mihaela, BO v glorijski in Rafaela. Oltarni nastavek je baročen iz zač. 18. stol.

Stranska oltarja sta pendanta. Imata prizmatično menzo, pravokotno izstopajočo predelo, nastavek z dvema stebroma in golšastima kosoma ogredja in atektenško atiko, sestojajoče iz dveh volut s štirimi angeli in lambrekinaštim baldahinom. V levem oltarju sta še originalna kipa sv. škofa in vojaka, sicer pa imata oba oltarja opl. slike: levi Florjana in Franca Ksavérija, desni Roka in slečenega vojaka. Vse slike so v bogatih baročnih okvirih in kvalitetna baročna dela. Oltarja sta okoli leta 1760 ter sta menda Holzingerjeva.

Krstilnik ima z akantom okrašen barvast steber z napisom: P: P: 1636.

Prižnica je preprosto poznobaročno delo s kipom zveličarja na vrhu.

Križev pot je bp., orglje so preprosti postbaročni izdelki.

Oprema: V presbiteriju stoji skika ob steni baročen kip sv. Avguština, v ladji pa visita pp. opl. sliki Lucije in Matere božje dobrega sveta (ex voto iz leta 1685), ki sta kvalitetni slikarski deli iz druge polovice 17. stol. Čelih ima kupo s koškom iz okoli leta 1700.

Zvonik: V prvem nadstropju stoji kos stare zakrijske omare iz začetka 18. stol. in kip Janeza Nepomuka iz druge polovice 18. stoletja. (prepleskan). Zvonova sta železna KID-ovka iz l. 1923 in novejši bronasti brez napisa.

Podstrešje: Oboki so opečni. Na ladjinih čelih se pozna sled dveh povečav, kar dokazuje tri gradbene faze. Zakrijsko podstrešje kaže, da je bila prvotna zakristija nekoliko nižja in krajša. Presbiterij v sedanji obliki ni bil nikoli povišan, kar kaže poznogotski fabion, naslikan ločni, pač pa dokazuje ca 2.5 m nižja ravna sled drugačne zidave, da je v njemu ohranjena še prvotna kapela.

Resume: Prvotna kapela je bila postavljena l. 1587, a je bila v naslednjih letih dvakrat požgana, ker je bila lesena. Zato so že okoli leta 1589 postavili zidano kapelo, ki je ohranjena v sedanjem presbiteriju. Zaradi bogatega obiska se je ta kapela že po treh letih umaknila sedanji cerkvi, katere ladja je bila precej nižja in ravno stropana, presbiterij pa je

pokrival grebenast obok. Ladje so prvič povišali po letu 1632., drugič pa leta 1757., ko so je obokali. Ob priliki prve povišave so pozidali sedanji zvonik, ob priliki druge pa nadomestili prvotno s sedanjo zakristijo. Med leti 1785 in 1809 je bila cerkev zaprta. Sedaj služi zopet svojemu namenu. Marijin kip je starejši od cerkve ter je bil z oltarnim nastavkom vred pri-
nošen iz Hoč.

Okolica: Ob cerkvi je lepa "Livada" z bp Župniščem.

Konservatorske opombe: Cerkev je sicer vzdrževana, vendar v notranjščini potrebna obnove.

Registerske opombe: Dosedanji stroški vzdrževanja objekta so bili kriti iz lastnikovih sredstev.

Ostalo: Ob poti Brezje-Zrkovci stojita "francoski" lipi, od katerih je ena poškodovana. Lipi sta zaščiteni.

V Zrkovcih stoji kapela iz leta 1874., ki je bila renovirana l. 1934. Vas sama ne kaže konceptijskih ali arhitektonskih posebnosti.

Na Pobrežju stoji ob Zrkovski cesti postbaročna kapela iz leta 1826 s kklasiističnimi mrežastimi vrati in rustikalnim kipom MB.

Na Magdalenskem pokopališču stoji neogotska kapela iz leta 1891., s prizmatičnim zvonikom. Umetnostne pomembnih nagrobnikov ni.

Na mestnem pokopališču stoji neobaročna kapela iz ca 1880. Od nagrobnikov je le nekaj razkošnejših primerkov, kot na primer Wagnerja, Kocjančiča itd.

Opombe:

Jože Curk: Zapiski mariborske topografije, 1962.

6.
Marija Brezje pri Mariboru - p.c. Marije Dev.

Zvon

Napis: Moj prednik je bil v top prelit
jaz sem prišel vam mir znanit
mrličem mir, ki v grobih spižo
zemljani v sreči naj živijo.
Vlit sem bil v letu 1923

po skrbi nabiralnega odbora iz Zrkavc in Dogoš
Stele, XXII, 1923. zap.zadaj.